

รายงานวิจัยสถาบัน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึก
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ชั้นแก้ว สมบูรณ์

งานวิจัยสถาบันฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

รายงานวิจัยสถาบัน
การพัฒนาผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึก
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ชั้นแก้ว สมบูรณ์

งานวิจัยสถาบันฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

ชื่องานวิจัย การพัฒนาผลิตภัณฑ์กล่องมั่งคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกมหาวิทยาลัย
ราชภัฏพิบูลสงคราม
ชื่อผู้วิจัย ชันแก้ว สมบูรณ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์กล่องมั่งคละจำลอง ได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากรูปแบบกล่องมั่งคละ โดยจำลองให้กล่องมั่งคละเล็กลงในรูปแบบและรูปทรงกล่องต่าง ๆ ของจังหวัดสุโขทัย อุตรดิตถ์ และพิษณุโลก เพื่อนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ซึ่งทำการสร้างกล่องมั่งคละด้วยวิธีการและรูปแบบขนาดต่าง ๆ ด้วยวัสดุหลายชนิด ปรากฏว่า การใช้วัสดุจากไม้สักขึ้นงานมีความสวยงาม สีสนของไม้ดูเป็นธรรมชาติ และที่สำคัญเป็นวัสดุหาง่ายในท้องถิ่น เมื่อได้ทำการพัฒนารูปแบบกล่องมั่งคละแล้วจึงนำมาทำการประเมินความพึงพอใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการรูปแบบกล่องมั่งคละที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์ พบว่า 1) ผู้ผลิตและผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 35 เลือกซื้อผลิตภัณฑ์เป็นกล่องมั่งคละจำลอง 2) เหตุผล คือ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ร้อยละ 50 3) สถานที่ซื้อร้อยละ 55 เป็นงานจัดแสดงสินค้าไทย เช่น งาน OTOP เป็นต้น 4) เทศกาลที่ซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ร้อยละ 70 คือ เทศกาลปีใหม่

2. ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กล่องมั่งคละจำลองที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์ พบว่า ด้านรูปแบบจำลองกล่องมั่งคละจำลอง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) และด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์กล่องมั่งคละจำลองภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$)

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์กล่องมั่งคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยได้รับการสนับสนุนในการแนะนำปรึกษาจากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์ สำนักศิลปะและวัฒนธรรมและคุณประโยชน์ ลูกพี่ลูกน้อง ประธานชมรมดนตรีพื้นบ้านมั่งคละจังหวัดพิษณุโลก ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอขอบคุณผู้ที่ไม่สามารถกล่าวชื่อนามได้ทั้งหมด ขอขอบคุณครอบครัว เพื่อนร่วมงานที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

ความดีทั้งหมดของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่ คุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์ อันเป็นที่รัก และเคารพสูงสุดของผู้วิจัย

ชนแก้ว สมบูรณ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ก)
กิตติกรรมประกาศ	(ข)
สารบัญ	(ค)
สารบัญตาราง	(จ)
สารบัญภาพ	(ฉ)
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามวิจัย	2
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	2
1.4 ขอบเขตการวิจัย	2
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	2
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับกลองมโหระทึก	4
2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับของที่ระลึก	13
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
3 วิธีดำเนินการวิจัย	20
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	20
3.2 ขอบเขตพื้นที่ในการวิจัย	20
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย	21
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	23
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์วิจัย	23
4 ผลการวิจัย	26
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	32
สรุปผล	32
อภิปรายผล	33
ข้อเสนอแนะ	34
บรรณานุกรม	35
ภาคผนวก	36
แบบสอบถามความพึงพอใจ	37
ขั้นตอนการสร้างกล่องมั่งคละจำลอง	40
ประวัติผู้วิจัย	42

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สถานภาพของผู้ผลิตและผู้ใช้ผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลอง	26
2	การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของผู้ตอบแบบสอบถาม	28
3	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองของที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์เพื่อใช้เป็นของที่ระลึกประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	29

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กลองม้งคละ	7
2	กลองยี่น	8
3	กลองหลอน	8
4	ซ้อง	9
5	ปี่ชวา	10
6	ฉาบ	10
7	กรับ	11
8	คานหามรูปพญานาค	11
9	ขบวนแห่ดนตรีพื้นบ้านม้งคละในงานพิธีต่างๆ	12
10	ภาพกลองม้งคละในอดีตของจังหวัดพิษณุโลก	12
11	ภาพกลองม้งคละในอดีตของจังหวัดสุโขทัย	12
12	ภาพกลองม้งคละในอดีตของจังหวัดอุตรดิตถ์	13
13	กรอบแนวคิดในการวิจัย	24
14	กรอบแนวคิดการผลิตกลองม้งคละที่ระลีก	25
15	รูปแบบที่ 1 ภาพกลองม้งคละที่ระลีกจำลอง	30
16	รูปแบบที่ 2 ภาพกลองม้งคละที่ระลีกจำลอง	30
17	รูปแบบที่ 3 ภาพกลองม้งคละที่ระลีกจำลอง	31
18	รูปแบบที่ 4 ภาพกลองม้งคละที่ระลีกจำลอง	31
19	ภาพกลองม้งคละที่ระลีกจำลองสำเร็จรูป	31
20	ขั้นตอนการเตรียมวัสดุ	40
21	ขั้นตอนการกลึงกลองม้งคละจำลองที่ระลีก	40
22	กลองม้งคละจำลองที่ระลีกที่กลึงเสร็จแล้ว	40
23	การขึ้นหน้ากลองม้งคละจำลองที่ระลีก	41
24	กลองม้งคละจำลองที่ระลีกที่สำเร็จ	41

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ดนตรีพื้นบ้านม้งคละนับเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสำคัญและมีบทบาทอย่างมากกับวิถีชีวิตของคนในจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดใกล้เคียง เช่น สุโขทัยอุดรดิตถ์และพิษณุโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดพิษณุโลกดังที่ปรากฏหลักฐานในหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 ศิลาจารึกวัดช้างล้อมและจากบันทึกจดหมายเหตุระยะทางไปพิษณุโลกของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ซึ่งเสด็จประพาสเมืองพิษณุโลก เพื่อตรวจการขึ้นหูนพระพุทธรชินราชจำลอง เมื่อ พ.ศ. 2444 ความว่า “เวลาทุ่มหนึ่งกลับมาถึงเรือ พอกินข้าวแล้ว พระยาเทพาบอกว่าม้งคละมาแล้วได้ยินเสียงโกล ๆ เป็นกลองตีเป็นเพลง” และหลักฐานในศิลาจารึกหลักที่ 1 ก็ได้กล่าวถึงดนตรีพื้นบ้านม้งคละไว้อีกว่า “เมื่อกรานกฐินมีพนมเบี๋ย มีพนมหมาก มีพนมดอกไม้ มีหมอนนั่งหมอนนอน มีบริวารกฐิน โดยท่านแล้ปี แล้ญบถ่านไปสวดญติกฐินถึงอรัญญิกพูน เมื่อจักเข้ามาเวียงวังเท้าหัวล้านค่างค้ำกลอนด้วยเสียงพาดเสียงพิณเลื่อนขับ ใครจักมักเล่นเล่น ใครจักมักหัวหัว ใครจักมักเลื่อนเลื่อน” จากหลักฐานที่ปรากฏทั้งสองแหล่งนี้ชี้ให้เห็นว่าดนตรีพื้นบ้านม้งคละมีความสำคัญและมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนในอดีตยาวนาน โดยมีผู้นำการละเล่นดนตรีพื้นบ้านม้งคละไปใช้เล่นในงานมหรสพหรือเพื่อสร้างสีสันในขบวนแห่พิธีมงคลต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย เนื่องจากดนตรีพื้นบ้านม้งคละมีรูปแบบท่วงทำนองเฉพาะตัว คือ มีจังหวะจะโคนหรือครึกครื้น ประกอบไปด้วยขลุ่ยเสียงถี่ลาที่รุกเร้าสร้างบรรยากาศให้เกิดความคึกคัก สนุกสนานแฝงไปด้วยความเป็นระเบียบแบบแผนของเครื่องดนตรีต่าง ๆ ที่เล่นประสานกันอย่างลงตัว แต่เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไปจากสังคมเล็กมาสู่สังคมขนาดใหญ่ จากสังคมชนบทขยายตัวมาสู่สังคมเมืองและจากสังคมเกษตรกรรม เปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมอุตสาหกรรม วิถีชีวิตของคนไทยจึงเปลี่ยนไป ทั้งกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามามีอิทธิพลเหนือความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม ได้ทำให้ดนตรีม้งคละเกือบยุติบทบาทของตนเองลงโดยสิ้นเชิง เยาวชนรุ่นใหม่ไม่รู้จักดนตรีม้งคละ ทั้ง ๆ ที่ดนตรีพื้นบ้านดังกล่าวได้รับใช้คนในสังคมอย่างใกล้ชิดมาก่อนที่ความนิยมดนตรีประเภทต่าง ๆ จะเกิดขึ้นและดำเนินต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีหน่วยงานตั้งแต่ระดับคณะ ศูนย์ สำนักและเทียบเท่าภายในหลายหน่วยงาน แต่ละหน่วยงานมีภารกิจที่ตอบสนองความสำเร็จของมหาวิทยาลัยและทุก ๆ พันธกิจ มีกิจกรรมที่ต้องประสานกับหน่วยงานภายนอก เช่น การศึกษาแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านการศึกษาศึกษาครู การประชุมสัมมนาและต้อนรับหน่วยงานจากภายนอกอีกด้วย มหาวิทยาลัยยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในผลิตของที่ระลึกที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยม้งคละถือเป็นศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่นที่สืบทอดมาช้านาน และหน่วยงานให้ความสนใจดนตรีม้งคละในงานพิธีต่าง ๆ ที่จะร่วมสืบสานดนตรีพื้นบ้านม้งคละในรูปแบบของที่ระลึกที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดพิษณุโลก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะผลิต “ผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลอง” เพื่อนำเสนอให้มหาวิทยาลัยเลือกใช้กล่องมังคละจำลองเป็นของที่ระลึกของมหาวิทยาลัยซึ่งปัจจุบันสำนักศิลปะและวัฒนธรรมและหน่วยงานหลายหน่วยงานเป็นผู้เลือกใช้ ดังนั้นผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะพัฒนากล่องมังคละจำลองให้มีความสวยงามและเหมาะสมเพิ่มขึ้น

2. คำถามวิจัย

1. ต้นแบบผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามควรมีลักษณะอย่างไร
2. แบบจำลองกล่องมังคละที่พัฒนาขึ้นเป็นของที่ระลึกสำหรับมหาวิทยาลัยและหน่วยงานอื่น ๆ มีความเหมาะสมเพียงใด
3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองสำหรับมหาวิทยาลัยเพียงใด

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาต้นแบบของผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมของต้นแบบผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจต้นแบบผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

4. ขอบเขตการวิจัย

การดำเนินวิจัยครั้งนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินรูปแบบ รูปทรงกล่องมังคละจำลองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความเหมาะสมของกล่องมังคละ 5 ระดับ

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ ผู้บริหาร หัวหน้าหน่วยงาน นักวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรม ประธานชมรมดนตรีพื้นบ้านมังคละ ประธานหลักสูตรดนตรีไทย

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

ผลิตภัณฑ์ หมายถึง ผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

กล่องมังคละ คือ ดนตรีพื้นบ้านที่นิยมเล่นในเขตภาคเหนือ สุโขทัย อุตรดิตถ์ พิษณุโลก

ของที่ระลึก หมายถึง สัญลักษณ์แทนบุคคลที่สร้างสรรค์ขึ้น

ความพึงพอใจต่อกล่องมังคละจำลอง หมายถึง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองที่ใช้เป็นของที่ระลึกประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ต้นแบบกล่องมังคละจำลองเพื่อใช้เป็นของที่ระลึกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. ทราบความเหมาะสมของต้นแบบผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
3. ทราบความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
4. ได้แนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองเพื่อใช้เป็นของที่ระลึกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างผลิตภัณฑ์กลองม้งคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม” ซึ่งมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับกลองม้งคละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับของที่ระลึก
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลองม้งคละ

ประวัติความเป็นมาของกลองม้งคละ

การละเล่นกลองม้งคละนี้ในเบื้องต้นยังไม่มีหลักฐานที่ยืนยันแน่ชัดว่าเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยใด อีกทั้งยังไม่ทราบแน่ชัดว่าดนตรีชนิดนี้คืออะไรและเป็นของใคร บางท่านของว่าเป็นของอินเดีย บางท่านบอกว่าเป็นของศรีลังกา บางท่านก็บอกว่าเป็นของมอญ อย่างไรก็ตามสามารถรวบรวมความรู้อันเกี่ยวกับเรื่องม้งคละเพื่อประกอบ การศึกษาและการตัดสินใจเรื่องกลองม้งคละ ได้จาก ข้อคิดเห็นของนักวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดไว้ในหนังสือหลายเล่มที่ผ่านมา

สุจิตต์ วงษ์เทศ นักวิชาการประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมและศิลปินแห่งชาติ ด้านภาษาและวรรณกรรม ได้กล่าวไว้ว่า “พาทย์ถ้วนสำหรับ หมายถึง วงตีเป่าใช้ประกอบในงานมงคล มีเป่าเป็นเครื่องเป่าต้นทำนอง และมีเครื่องตีประเภทฆ้อง กลองตามจำนวนที่ต้องการ มีต้นแบบอยู่ในอินเดียใต้ เรียกว่า ปัญจตุรย ลังการับไป เรียกว่า ปัญจวาทยะ ทุกวันนี้คนลังกาก็จะรู้จักในชื่อม้งคละเกริ ใช้สำหรับตีเป่าประกอบในงานมงคล เช่น ประกอบรับพระสงฆ์ เป็นต้น ไทยรับมาจากอินเดีย เรียกว่า เบญจตุรียางค์ ที่เป็นต้นแบบให้วงประกอบปีกลองชนะ คำว่าพาทย์ถ้วนสำหรับ ปรากฏเป็นครั้งแรกในประเทศไทยในจารึกวัดอโศการาม (พบ ณ เมืองเก่าสุโขทัย) ซึ่งอาจจะคล้ายกับม้งคละเกริของลังกา ซึ่งชาวสุโขทัย – พิชญ์โลก - อุตรดิตถ์(พิชัย) ยังคงรักษาสืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้ ในชื่อวงม้งคละที่เคยเผยแพร่หลายอยู่ในลุ่มน้ำยม – น่าน ดูจะคล้ายคลึงกันกับแบบแผนและชื่อเรียกวงดนตรีกาหลอของท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งใช้ในพิธีศักดิ์สิทธิ์ประเภทเดียวกันมาก่อนด้วย”

ผศ.ประทีป นึกปี อาจารย์ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้กล่าวไว้ว่า “ม้งคละ จัดเป็นดนตรีประเภทวงปีกลองชนิดหนึ่งมีลักษณะการผสมวงคล้ายคลึงกับเบญจตุรียางค์ของศรีลังกาและอินเดีย วงปีกลองเป็นดนตรีที่ใช้อยู่ในราชสำนักมาตั้งแต่สมัยอดีต เป็นวงดนตรีที่มีความสำคัญ มีบทบาทหน้าที่รับใช้สังคมชั้นสูง โดยนำไปใช้กับพระราชพิธีต่างๆ ในราชสำนัก เช่นพระราชพิธีแต่งงาน พระราชพิธีแห่ศพ การเสด็จออก เสด็จเข้าในการว่าราชการของพระมหากษัตริย์ เป็นต้น การผสมวงปีกลอง ยังสามารถบอกถึงฐานะทางสังคมของบุคคลได้ วงปีกลองในส่วนของที่ใช้อยู่ในราชสำนักได้มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้มีรูปแบบ แบบแผน และวิธีปฏิบัติ มีการกำหนดขอบเขตการบรรเลงและบทบาทความสำคัญไว้อย่างชัดเจน วงปีกลองที่ใช้บรรเลงในราชสำนัก เรียกว่า วงปีฉนวนกลองชนะ สืบเนื่องจากชนชาติไทยมีความสำคัญ

ใกล้ชิดกับประเทศศรีลังกา จึงรับเอาพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์จากประเทศศรีลังกาเข้ามาใช้ในวิถีชีวิตของคนไทย วัฒนธรรมดนตรีที่ใช้ในการประกอบที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เรียกว่ามังคละเกร์จึงถูกนำเข้ามา โดยปรับใช้ให้เหมาะสมกับสังคมไทย และเรียกชื่อใหม่ว่า มังคละ เมื่อรับเอาวัฒนธรรมดนตรีมังคละเกร์เข้ามาในสังคมไทย ทำให้เกิดวงปี่กลองขึ้นอีกรูปแบบหนึ่งและได้เลียนแบบ โดยเอาวงปี่กลองนี้ไปใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาของราษฎร และปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น อาจมีความแตกต่างกันไปตามสภาพท้องถิ่นนั้น ลักษณะของดนตรีมังคละมีความเป็นอิสระขึ้นอยู่กับข้อตกลงของกลุ่มเป็นสำคัญ ทำนองเพลงใช้วิธีถ่ายทอดแบบปากต่อปาก วิธีการจดจำถ่ายทอดกันต่อมา ไม่มีการจดบันทึก เครื่องดนตรีก็ทำขึ้นใช้เองตามความคิดของผู้ทำ รูปทรงขนาดของเครื่องดนตรีไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้จึงเรียกว่าดนตรีพื้นบ้าน ดนตรีมังคละเป็นดนตรีที่แพร่กระจายอยู่ในแถบลุ่มน้ำยม และลุ่มน้ำน่าน ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ ในปัจจุบันจังหวัดพิษณุโลก นับว่ามีวงดนตรีมังคละหลงเหลืออยู่มากกว่าจังหวัดอื่นในแถบภาคเหนือตอนล่าง”

อาจารย์सानา จันทรจรรยา ภูมิปัญญาด้านกลองมังคละของจังหวัดสุโขทัย ได้กล่าวไว้ว่า “การเล่นมังคละของจังหวัดสุโขทัยมีมาช้านานแต่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าเมื่อใด ชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดใกล้เคียงเรียกว่า “มังคละ” บ้าง “บังคละ” บ้าง และ “ปี่กลอง” บ้าง ในจังหวัดสุโขทัยนิยมเล่นกันที่ตำบลบ้านสวน ตำบลบ้านหลุม ตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย และตำบลบ้านนา ตำบลวังลึก บ้านวัดโพธิ์ธาราม บ้านหนองรังเหนือ บ้านหนองรังใต้ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย และบ้านท่าทอง อำเภอสวรรคโลก ตลอดจนอำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย”

คำว่า มังคละ แปลว่า มงคลหรือสิ่งที่เจริญก้าวหน้า กลองมังคละจึงเป็นดนตรีที่เป็นมงคลจากพระพุทธประวัติตอนหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าเสด็จไปแสดงธรรมพระเทศนา”อภิธรรม” เพื่อโปรดพุทธมารดาที่สวรรคตขึ้นดาวดึงส์ เป็นเวลา 3 เดือน แล้วได้เสด็จกลับมาโลกมนุษย์ที่เมืองสักกาสถนนคร ในระหว่างที่เสด็จจากเทวโลก มาโลกมนุษย์นั้น ได้มีพระพรหม พระอินทร์ เนมิตบันไดขึ้น 3 ชนิด คือบันไดเงิน บันไดทองและบันไดแก้ว สำหรับเป็นที่สำหรับพระพุทธเจ้าเสด็จลงมายังโลกมนุษย์ พระพุทธเจ้าเลือกเสด็จลงมาทางบันไดแก้ว ในระหว่างทางที่เสด็จลงมาได้มีเทวดาตามมาส่งเป็นจำนวนมาก และด้วยพุทธานุภาพพระพุทธองค์ทรงบันดาลให้โลกทั้งสาม ประกอบด้วย สวรรค์ มนุษย์ และนรก ได้มองเห็นกันและได้มีคณาธรรพ์มาขับร้องและบรรเลงดนตรี เพื่อเป็นพุทธบูชา ในขบวนแห่เสด็จนั้น จากรูปจิตรกรรมฝาผนังที่นายช่างได้สร้างสรรค์ภาพขบวนเสด็จของพระพุทธองค์ซึ่งวาดไว้ตามศาสนสถานต่าง ๆ นั้นก็เป็นภาพวาดหรือปูนปั้นที่มีคณาธรรพ์มาขับร้อง ฟ้อนรำและมีรูปกลองชนิดหนึ่งคล้ายกลองมังคละของศรีลังกาและกลองมังคละของไทยเรา มรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษของชาวไทยได้สร้างสรรค์ไว้ เพื่อให้คนสุโขทัยได้เล่นสนุกสนานกันใญามว่างจากการทำไร่ทำนา ใช้ในงานรื่นเริงต่าง ๆ เป็นดนตรีพื้นเมืองที่ให้ความสนุกสนานเพราะการบรรเลงมังคละ เร้าใจ ผู้ได้เห็นและได้ยินจะรู้สึกสนุกสนานตามไปด้วย อันเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นในการเล่นเป็นแบบอย่างเฉพาะตัว สมควรที่เราจะสืบสานเผยแพร่ให้คงอยู่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นบ้านสุโขทัยอย่างภาคภูมิใจ

จากความคิดเห็นและข้อมูลข้างต้น ในเรื่องกลองมังคละของนักวิชาการศิลปวัฒนธรรมหลายๆ ท่านสรุปว่า มังคละเป็นดนตรีไทยที่ได้รับแบบอย่างมาจากอินเดีย และศรีลังกาเข้ามาพร้อม ๆ

กับพุทธศาสนา ลัทธิลังกาวงศ์ เป็นดนตรีที่ใช้ในพิธีทางศาสนาและเป็นดนตรีศักดิ์สิทธิ์ นิยมเล่นในแถบ
ลุ่มน้ำยมและลุ่มน้ำน่าน ในจังหวัดสุโขทัย พิษณุโลกและอุตรดิตถ์

ประวัติความเป็นมาของดนตรีม้งคละ

วงดนตรีม้งคละเริ่มมีขึ้นตั้งแต่สมัยไหนนั้น ไม่สามารถระบุแน่ชัดได้ แต่จากหลักฐานเท่าที่
ค้นพบ ปรากฏชื่อดนตรีม้งคละในหนังสือจดหมายเหตุฯ ระยะทางไปพิษณุโลก พระนิพนธ์ของ
สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ เมื่อปี พ.ศ. 2444 ได้กล่าวถึงดนตรีม้งคละไว้ดังนี้

เมื่อเวลาบ่าย 4 โมง 40 นาที ไปวัดมหาธาตุ อยู่ฝั่งตะวันออกตรงข้ามกับที่ว่าการมณฑล
นมัสการพระชินราชแล้วดูธรรมมาสน์เทศน์ ธรรมมาสน์สวด ดูเรือนแก้ว สิ่งทั้งปวงเหล่านี้ล้วนเป็นของ
ตัวอย่างเอกไม่เคยพบเคยเห็น จะพรรณนาก็จะมากความนึกคิดว่าจะพรรณนาเวลาอื่น เพราะจะดูอีก
ดูวันนี้เป็นการรีบ ๆ ผ่าน ๆ แลจดหมายเวลาจะนอนคงจะหายากไม่สมกับของดี ดูในวิหารแล้ว
มาดูรูปพระชินราชจำลอง ดีเทียบปลุกษากับหลวงประสิทธิ์ปฏิมาอยู่จนจวนค่ำแล้ว ดูบานประตูมุก ดู
พระระเบียงนอก ระเบียงใน ดูวิหารพระชินศรีจำลอง ดูมณฑปด้วยได้ไม่สลัก หัวนาคจำแลง ที่จะเป็น
หัวบันไดธรรมมาสน์อันหนึ่ง ได้นาคปักเป็นหัวมังกรทำด้วยดินเคลือบอันหนึ่ง เวลาทุ่ม 1 กลับมาถึง
เรือ

พอกินข้าวแล้ว พระยาเทพามาบอกว่า ม้งคละมาแล้ว ลืมเล่าถึงม้งคละไป คืนวันเมื่อพัก
อยู่ที่ไพร่โรงโขน ได้ยินเสียงกลอง ๆ เป็นกลองตีเป็นเพลง แต่จะสังเกตว่าเป็นอะไรไม่ได้ รุ่งขึ้นกำลัง
เดินเรือมาตามทาง ได้ยินอีกหนหนึ่ง ที่นี้ใกล้เขาแห่นาคกันอยู่ริมตลิ่ง แต่ไม่แลเห็นอะไรเพราะพงบัง
เสีย นึกเอาว่าเกิดเหิงเลวอยู่มาก ก็นึกเสียว่า เกิดเหิงบ้านนอกมันคงลักขูอยู่เอง ครั้นมาจอดที่วัด
สะกัต้น้ำมัน ได้ยินอีกไกล ๆ จึงได้ถามท่านสมภารว่าอะไร ท่านสมภารอธิบายว่า ปี่พาทย์ชนิดหนึ่ง
เรียกว่าม้งคละ พระยาเทพาอยู่ที่นั่นด้วย ก็เลยอธิบายว่า เป็นกลองคล้ายสองหน้า มีฆ้องมีปี่ พี่พาทย์
ชนิดนี้เล่นไม่ว่าการมงคลและการอับม้งคละ หากันวันกับคืนหนึ่งเป็นเงิน 7 ตำลึง จึงได้ขอให้พระยา
เทพาเขาเรียกมาตีให้ฟัง เมื่อเขาจัดมาแล้วเขาจึงมาบอก ได้ขึ้นไปดูม้งคละ ที่แรกตีเพลงนมนยานกหก
แบ่งภาวะอะไรแบ่ง จำไม่ได้ถนัดที่เขาบอก

เครื่องม้งคละนี้เป็นเครื่องเบญจดุริยางค์แท้ มีกลองเล็กรูปเหมือนเกิดเหิงแต่สั้น ซึ่งหนึ่งหน้า
เดียวไม่มีตียว ๆ (ที่หมาย 1) ตรงกับ “วาทต” ใบหนึ่งมีกลองซึ่งสองหน้า เหมือนกลองมลายูเป็นตัวผู้
ใบหนึ่งตรงกับ “วิตต์” เป็นตัวเมียใบหนึ่งตรงกับ “อาตตวิตต์” มีไม้ตีตรง ๆ (ที่หมาย 2) กลองสามใบ
นี้ต้องหุ้มผ้าดอกเหลืองไว้แต่หน้าเพราะเขาว่าฝีมือขึ้นแลฝีมือทำหุ่นดูไม่ได้ และมีปี่คันหนึ่ง ตัวเป็น
ทำนองปี่จิ้น ล้วนเป็นปี่ชวาตรงกับ “สุสิริ” มีฆ้องแขวนราว 3 ใบ เสียงต่าง ๆ กันตรงกับ “ฆนั”
เสียงเพลงนั้นเหมือนกลองมลายู เข้ากับกลองเล่าได้ ไม่น่าฟังแปลว่าหนวกหูเพลงปี่ก็ไม่อ่อนหวาน
เป็นทำนองลูกเล่นมากกว่า เพราะลองให้ตีดู 2 เพลงหนวกหูเต็มทีเลยให้อัฐโล่มันไปบ้านแล้วกลับลง
มานอน”

เสียงดนตรีที่ตั้งหนวกหู ดังที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงวิจารณ์นั้นก็คือ
ดนตรีม้งคละซึ่งแสดงว่า ดนตรีม้งคละได้แพร่กระจายอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่างมาแต่สมัยรัชกาลที่
5 และใช้เล่นกันทั้งในงานมงคลและอวมงคล แต่ในปัจจุบันจะมีเล่นในงานอวมงคลเฉพาะจังหวัด
สุโขทัยเท่านั้น โดยมีเครื่องดนตรีอยู่ 5 ชิ้น เรียกว่า “เบญจดุริยางค์” ประกอบด้วยกลองม้งคละ 1 ใบ

กลองสองหน้า (กลองยืนและกลองหลอน) 2 ใบ ช้อง 3 ใบ และปี่ 1 เล่า ซึ่งรายละเอียดของเครื่องดนตรีในแต่ละวง อาจปรับเปลี่ยนไปตามความนิยมของท้องถิ่นนั้น

เครื่องดนตรีที่ใช้ในวงม้งคละ

คำว่า ”ม้งคละ” เป็นชื่อเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งซึ่งมีเสียงดังโกร๊ก ๆ มีลักษณะเด่นกว่าเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ จึงใช้เป็นชื่อวงดนตรีนี้ว่า ”ม้งคละ” ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 5 ชนิด คือ

1. กลองม้งคละ

เป็นเครื่องดนตรีชิ้นเอกของวง มีขนาดเล็ก หน้ากลองหุ้มด้วยหนัง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5 นิ้วยาวประมาณ 1 ฟุต ส่วนมากทำจากไม้ขนุน หน้าตัดอีกด้านหนึ่งเจาะรูขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 นิ้วไว้ตรงกลางเวลาตีใช้ตีด้วยหวาย 2 อัน หวายแต่ละอันมีขนาดยาวประมาณ 17 นิ้ว ปลายหวายพันเอาไว้ด้วยเชือกเมื่อตีจะเกิดเสียงดังโกร๊กๆ บางท้องถิ่นเรียกกลองม้งคละว่า ”โกร๊ก” หรือ ”ม้งคละ”

การบรรเลงม้งคละจะใช้คน 2 คน คนหนึ่งเป็นผู้ถือกลองคอยร่ายป้อไปมา อีกคนหนึ่งถือหวายข้างละมือเดินตีกลองรัวตามไป เสียงของกลองม้งคละดังชัดเจนกว่าเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ ในวง คนตีก็ต้องแสดงออกด้วยท่าทางและลีลาตามแบบศิลปะพื้นบ้านคล้ายกับวงกลองพื้นเมืองทั่วไป

ภาพที่ 1 กลองม้งคละ
ที่มาของภาพ www.google.com

2. กลองยืน

เป็นกลองขนาดใหญ่ ลักษณะเป็นกลอง 2 หน้า คล้ายกลองแขกหรือกลองมลายู ซึ่งหน้ากลองด้วยหนังวัวทั้งสองหน้า มีสายโยงแรงเสียงทำด้วยหนังมัดตัดเป็นเส้นเล็ก ๆ เรียกว่า ”หนังเรียด” ตัวกลองทำด้วยไม้ขนุนหรือไม้เนื้อแข็งอย่างอื่นขนาดหน้ากลองหน้าใหญ่กว้าง 28 ซม. หน้าเล็กกว้าง 18 ซม. ความยาว 76 ซม. ใช้ผ้าสีสดหรือผ้าลายดอกหุ้มกลองโดยตลอดเพื่อความสวยงาม มีสายผูกกลองสำหรับคล้องคอในขณะเดินบรรเลง กลองหน้าเล็กใช้ตีด้วยมือให้เสียง ”จ๊ะ” กลองหน้าใหญ่ใช้ตีด้วยไม้เหลากลมๆ ความยาว 20 ซม. ให้เสียง ”เท่งๆ” และใช้ตีด้วยมือในลักษณะกดห้ามให้เสียง ”ตุ๊บ ๆ” กลองยืนที่ใช้บรรเลงในวงม้งคละโดยทั่ว ๆ ไป ใช้ 2-3 ใบ ทำหน้าที่ตีจังหวะหลักซึ่งถือว่าเป็นทำนองของเพลงม้งคละ จังหวะหลักเหล่านี้มีชื่อเรียกเป็นเพลงต่าง ๆ

ภาพที่ 2 กลองยี่น
ที่มาของภาพ www.google.com

3. กลองหลอน (กลองหล่อน)

เป็นกลองขนาดใหญ่ ลักษณะเป็นกลอง 2 หน้า มีลักษณะเช่นเดียวกับกลองยี่น แต่มีขนาดย่อมกว่าเล็กน้อย ตัวกลองทำด้วยไม้ขนุนหรือไม้เนื้อแข็งอย่างอื่น ขนาดหน้ากลองหน้ากว้าง 23 ซม. หน้าเล็กกว้าง 16 ซม. ความยาว 79 ซม. ใช้ผ้าสีสดหรือผ้าลายดอกหุ้มหุ้มกลองโดยตลอดเพื่อความสวยงาม มีสายผูกกลองสำหรับคล้องคอในขณะเดินบรรเลง หน้ากลองเล็กใช้ตีด้วยมือให้เสียง “จ๊ะ” หน้ากลองหน้าใหญ่ใช้ตีด้วยไม้เหลากลมๆ ความยาว 20 ซม. ให้เสียง “ตึง” กลองหลอนในวงม้งคละ โดยทั่ว ๆ ไป ใช้ใบเดียวทำหน้าที่ตีซัดและหยอกล้อกับกลองยี่น เพื่อเพิ่มพยางค์ของทำนองเพลงให้ดีขึ้น

ภาพที่ 3 กลองหลอน
ที่มาของภาพ www.google.com

4. ฆ้อง

ฆ้องในวงมโหรีเป็นฆ้องมีปทุมทำด้วยทองเหลือง มีลักษณะเช่นเดียวกับโหม่งในวงดนตรีไทยทั่ว ๆ ไป ทำหน้าที่ตียั้งจังหวะในระหว่างการบรรเลง และตีรว้งจังหวะเพื่อเป็นสัญญาณในการเปลี่ยนเพลง โดยปกติทั่วไปวงมโหรีจะมีฆ้อง 3 ใบ คัดเลือกให้มีขนาดและเสียงลดหลั่นแตกต่างกันออกไป และใช้แขวนกับคานหาม โดยแขวนฆ้องใบเล็กไว้ด้านหน้าสุด เรียกว่า “ฆ้องหน้า” “ฆ้องกระแต” หรือ “เหม่งหน้า” ใช้เป็นเครื่องดนตรีนำวงก่อนจะบรรเลงจะตี 3 ครั้ง จึงจะเริ่มรว้งกลองมโหรี

ส่วนฆ้องอีก 2 ใบ มีขนาดเท่ากัน เรียกว่า “ฆ้องโหม่ง” หรือ “ฆ้องหลัง” แขวนไว้บนคานหามคู่กันคนละข้าง ใช้ไม้ตีเพื่อให้จังหวะ ช่างละ 1 ครั้ง ก็กลับกันไป คานหามที่ใช้แขวนฆ้อง 3 ใบ จะมีการประดิษฐ์ตกแต่งเป็นรูปสัตว์ต่างๆ เช่น รูปพญานาค จระเข้ ปลา หรือรูปเทวดา ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการลงรักปิดทองเพื่อความสวยงาม

ภาพที่ 4 ฆ้อง

ที่มาของภาพ www.google.com

5. ปี่ชวา

เป็นเครื่องดนตรีชนิดเดียวที่ทำหน้าที่บรรเลงทำนองในวงมโหรีที่นิยมใช้กันทั่วไปเป็นปีพื้นเมือง มีลักษณะคล้ายปี่จิง และปี่นี้มีลักษณะเป็นข้อๆ ส่วนลิ้นปี่มีลักษณะคล้ายปี่ชวา หรือปี่แน บางวงใช้ปี่นอก เสียงของปี่เป็นเสียงที่เร้าใจ ดังเจิดจ้า แจ่มใส และมีเสียงดังพอที่จะประชันกับกลอง ทั้งวงได้ ส่วนทำนองเพลงของปี่ใช้ทำนองเพลงไทยบ้าง เพลงพื้นบ้านบ้าง แต่ส่วนใหญ่เป่าระบายลม ต้นทำนอง เคล้าคลอไปให้เข้ากับเพลงต่างๆ ของวงมโหรี ทำนองจึงไม่สลับซับซ้อนมากนัก ฟังดูคุ้นหู คล้ายกับปี่ในวงกลองยาว มีลักษณะการเป่าดับไปเรื่อยๆ ซึ่งแสดงถึงความเป็นดนตรีพื้นบ้านในท้องถิ่น เพลงที่นิยมเล่นจะแตกต่างกันไปตามสภาพของงานที่เป็นงานมงคล หรืองานอวมงคล

ภาพที่ 5 เป็ชวา
ที่มาของภาพ www.google.com

6. ฉาบ

ฉาบที่ใช้ในวงมโหรี มีลักษณะเช่นเดียวกับฉาบในวงดนตรีไทย ใช้เป็นเครื่องประกอบจังหวะ เพื่อให้มีความครึกครื้นสนุกสนานยิ่งขึ้น ฉาบมี 2 คู่ ฉาบขนาดเล็ก เรียกว่า “ฉาบหล่อน” หรือ “ฉาบหล่อน” มีหน้าที่ตีชัดจังหวะหลอกล่อไปกับทำนองเพลง และฉาบขนาดใหญ่ เรียกว่า “ฉาบยี่น” มีหน้าที่ตียี่นจังหวะหลัก

ภาพที่ 6 ฉาบ
ที่มาของภาพ www.google.com

7. กรับ

กรับที่ใช้ในวงมโหรี มีลักษณะเช่นเดียวกับกรับคู่ ในวงดนตรีไทย ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ใช้ตีกำกับจังหวะหลักของเพลง

ภาพที่ 7 กรับ
ที่มาของภาพ www.google.com

8. คานหาม

คานหามที่ใช้ในวงม้งคละมีลักษณะโค้งเพื่อให้รับกับป่าของคานหาม มีไว้สำหรับแขวนฆ้องจำนวน 3 ใบ คือฆ้องหน้า 1 ใบ ฆ้องหลัง 2 ใบ ตีให้จังหวะเพลง วงม้งคละบางวงคานหามอาจเป็นรูปจระเข้ หรือรูปพญานาค

ภาพที่ 8 คานหามรูปพญานาค
ที่มาของภาพ www.google.com

ภาพที่ 9 ขบวนแห่ดนตรีพื้นบ้านม้งคละในงานพิธีต่างๆ
ที่มาของภาพ www.google.com

รูปแบบและรูปทรงของกลองม้งคละในอดีต

รูปแบบและรูปทรงของกลองม้งคละในอดีตที่สำคัญๆ โดยมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดพิษณุโลกผู้วิจัยได้นำรูปแบบเหล่านั้นมาประยุกต์และพัฒนาเพื่อเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์กลองม้งคละจำลองที่ระลึกพร้อมบรรจุภัณฑ์โดยจะนำไปประกอบในแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์กลองม้งคละที่ระลึกดังแสดงในภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 10 ภาพกลองม้งคละในอดีตของจังหวัดพิษณุโลก
ที่มาของภาพ www.google.com

ภาพที่ 11 ภาพกลองม้งคละในอดีตของจังหวัดสุโขทัย
ที่มาของภาพ www.google.com

ภาพที่ 12 ภาพกลองม้งคละในอดีตของจังหวัดอุดรดิตถ์
ที่มาของภาพ www.google.com

2. ข้อมูลเกี่ยวกับของที่ระลึก

ความหมายและความเป็นมาของ “ของที่ระลึก”

ความต้องการที่จะให้การทรงจำในส่วนที่เกี่ยวข้องนี้ปรากฏขึ้นในความรู้สึกอย่างปะติดปะต่อกัน แม้เวลาจะล่วงเลยไปแล้วก็ตาม หรือความต้องการที่จะให้มีการปะทะสัมพันธ์กันอยู่เรื่อย ๆ ไป เนื่องจากอยู่ใกล้กันทำให้โอกาสที่จะพบปะกันมีน้อย ความคุ้นเคยกัน การที่มีรสนิยมและพฤติกรรมร่วมกัน ความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกัน ความมีลักษณะเสริมซึ่งกันและกันของบุคคลตลอดรวมไปจนกระทั่ง การกระทำที่มีลักษณะเป็นการให้รางวัลเป็นการตอบแทน เมื่อเกิดความพึงพอใจหรือถูกใจแก่กัน ตลอดทั้งสาเหตุอื่นอีกนานัปการเหล่านี้ล้วนอาจนับเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ของที่ระลึกขึ้นเพื่อมอบให้แก่กันและกันได้ทั้งสิ้น

ความหมายของ “ของที่ระลึก”

“ของที่ระลึก” อาจสรุปความหมายได้โดยแยกหาความหมายของคำที่มาประกอบกันระหว่างคำว่า “ของ” อาจหมายถึง สิ่ง และ “ของที่ระลึก” อาจหมายถึงสิ่งที่ทำให้นึกถึงหรือคิดถึง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ซึ่ง เที่ยรชัย เที่ยวมรเมธ (2544 : 132) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ของที่ระลึก หมายถึงสิ่งที่เก็บไว้เป็นที่ระลึก ซึ่งเมื่อนำความหมายมาสรุปความแล้ว อาจสรุปได้ว่า ของที่ระลึก หมายถึงสิ่งที่เก็บไว้เป็นที่ระลึก หรือสิ่งที่ทำให้เกิดความคิดถึงหรือนึกถึง และจากความหมายของคำที่มีความเกี่ยวข้องมีความใกล้เคียงกัน หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือมีความเกี่ยวข้องกันของที่ระลึกอีก ได้แก่

ของกำนัล หมายถึง สิ่งให้ด้วยเสน่ห้หา

ของขวัญ หมายถึง สิ่งที่ให้ตามอัธยาศัยไมตรีในงานเทศกาลหรืองานแต่งงาน

ของที่ระลึก หมายถึง ของที่มอบให้หรือเก็บไว้เป็นที่ระลึก

ของรัก หมายถึง สิ่งอันเป็นที่รัก

ของรางวัล หมายถึง สิ่งที่มอบให้แก่ผู้ชนะหรือผู้ที่มีความดีความชอบ

ดังนั้นเราจึงอาจสรุปให้คำจำกัดความได้ว่า ของที่ระลึกอาจหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่นำมาใช้เป็นตัวจูงใจ ให้เกิดการคิดถึงหรือนึกถึงเรื่องราวที่ได้เกี่ยวข้อง

ของที่ระลึกอาจหมายถึงสิ่งที่ใช้เป็นสื่อเพื่อหวังผลทางด้านความทรงจำ ให้สิ่งที่ผ่านมาในอดีต กลับกระจ่างชัดขึ้นในปัจจุบัน

ของที่ระลึกอาจหมายถึงสัญลักษณ์แทนบุคคล เหตุการณ์ เรื่องราว เป็นต้น ที่ได้รับการ ออกแบบสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อกระตุ้นเตือนหรือเน้นย้ำความทรงจำให้คิดถึงหรือนึกถึงอยู่เสมอในตัว บุคคล เหตุการณ์ หรือเรื่องราว เป็นต้น

ดังนั้น “ของที่ระลึก” เมื่อนำมาใช้หรือนำมาให้กับบุคคลในโอกาสที่ต่างกันไป อาจมีชื่อเรียก หรือมีค่านิยมที่ใช้เรียกของหรือสิ่งของนั้น ๆ ให้แตกต่างกันออกไปได้ เช่น การนำไปให้บุคคลผู้เป็นที่ รักและนับถือ อาจเรียกสิ่งของนั้นว่า “ของกำนัล” “ของฝาก” หรือ “ของที่ระลึก” ก็ได้ แต่ถ้าหากนำ สิ่งของไปให้แก่เจ้าของขวัญเมื่อเสร็จพิธีการทำขวัญแล้ว หรือมอบให้แก่กันในเวลาอื่น เพื่อเป็นการ ถนอมขวัญหรือเพื่ออวยชัยไมตรี เช่น วันปีใหม่ วันคล้ายวันเกิด วันแต่งงาน จะเรียกว่า “ของขวัญ” และหากมอบของให้เพื่อเป็นการตอบแทนแก่ผู้มาช่วยงานหรือผู้มาร่วมงานหรือผู้มาร่วม กิจกรรมต่าง ๆ ในงาน เช่น งานแต่งงาน งานศพ งานนิทรรศการ เป็นต้น จะเรียกว่า “ของชำร่วย” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525 : 135, 270) ก็ได้

ประวัติความเป็นมา “ของที่ระลึก” นั้นเป็นสิ่งที่ยากแก่การสืบค้นหลักฐาน ทั้งนี้เนื่องจากการ ให้อะไรสิ่งของในลักษณะของที่ระลึกจริง ๆ นั้น มิได้บันทึกหรือหลักฐานใด ๆ ที่กล่าวไว้โดยตรง แต่ถ้า จะกำหนดยึดจากพฤติกรรมการประดิษฐ์สร้างสรรค์ของมนุษย์ โดยถือเอาสิ่งที่มนุษย์รู้จักสร้างขึ้น มา นั้นเป็น “ของ” และพฤติกรรมการให้ การเผื่อแผ่แบ่งปัน เป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้รับเกิด “การระลึกนึกถึง หรือคิดถึง” ผู้ให้แล้ว ก็พอที่จะสันนิษฐานสรุปกล่าวได้ว่า “ของที่ระลึกนั้นมีการมอบให้แก่กันและกัน มานับตั้งแต่มนุษย์พวกแรกที่เกิดขึ้นมาบนโลกแล้ว” และสิ่งหรือวัตถุที่ให้แก่กันและกันนั้น ย่อม ก่อให้เกิดความพึงพอใจร่วมกันในระหว่างผู้ให้กับผู้รับ อันอาจนับเป็น “วัตถุแห่งความยินดี” ที่นำไปสู่ ความคิดถึง หรือนึกถึงต่อกัน และหากกำหนดยึดพฤติกรรมการให้ในสิ่งหรือของแก่กันโดยถือสิ่งของ นั้นเป็นของที่จะนำมาซึ่งการระลึกถึงนั้นมีสาเหตุอันสามารถจะกำหนดลำดับเหตุและผล หรือขั้นตอน ของจุดเริ่มต้นแห่งรูปแบบของ “ของที่ระลึก” ได้ดังนี้

สำหรับสิ่งหรือวัตถุที่ให้แก่กันในช่วงแรกสุด ก็น่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิตนั้น คือ “อาหาร” อันได้แก่ เนื้อสัตว์ที่ได้จากการล่า ทั้งนี้เพราะ มนุษย์ในยุคชุมชนบุพกาลแรกเริ่มสุดมีสภาพ ความเป็นอยู่คล้ายสัตว์ ดำรงชีวิตอยู่ในยุคน้ำแข็งซึ่งมีบรรยากาศอันหนาวเย็น อาศัยอยู่ตามถ้ำ ยังชีพ ด้วยการล่าสัตว์ การออกล่าสัตว์ร่วมกันและแบ่งปันกันหลังจากที่ล่าได้ในอัตราส่วนที่เพียงพอแก่การ บริโภค ที่เหลือก็นำไปเผื่อแผ่แก่พวกพ้องหรือผู้ใกล้ชิดก่อให้เกิดความพึงพอใจและสร้างความยินดีแก่ ผู้รับ

ครั้นต่อมาเมื่อมนุษย์มีการพัฒนาด้านความคิด ความเป็นอยู่ และมีวิวัฒนาการทางด้านสังคม มากขึ้น สิ่งที่เป็นสิ่งประดิษฐ์กรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาขึ้น มีรูปแบบเพิ่มมากขึ้น เช่น มี การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ทอเครื่องนุ่งห่ม ทำภาชนะเผาดิน สร้างสิ่งสัญลักษณ์และศิลปวัตถุเหล่านี้ คือ สิ่งทีกล่าวได้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสิ่งของที่จะมอบให้กันและกันในอีกระดับหนึ่ง คือ แทนที่จะใช้สิ่งที่ได้มาจากธรรมชาติดังตอนต้น ๆ ก็มีการสร้างสิ่งของใหม่ขึ้น เช่น เครื่องนุ่งห่มที่เกิด จากการถักทอ และภาชนะดินเผา เป็นต้น และที่สำคัญก็คือ มีระบบการแลกเปลี่ยนเกิดขึ้น เป็นการ

นำเอาผลผลิตของกลุ่มแรงงานที่ต่างกันมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เช่น พวกเพาะปลูก นำผลผลิตของตนมาแลกเปลี่ยนกับพวกล่าสัตว์ เป็นต้น

ลักษณะรูปแบบของที่ระลึก

สาเหตุที่ทำให้ของที่ระลึกมีลักษณะแตกต่างกันสืบเนื่องมาจากในอดีตเป็นต้นมา ไม่ว่าจะเป็นรูปลักษณะของบริโภค เครื่องใช้ไม้สอย ตลอดจนเครื่องประดับ หรือวัตถุทางศิลปะก็ตาม สาเหตุที่ทำให้รูปแบบของสิ่งเหล่านี้แตกต่างกันก็เนื่องจากเงื่อนไขอิทธิพลของ

1. วัสดุที่ใช้ทำ (MATERIAL)

โดยสภาพทางภูมิศาสตร์และสภาพดินฟ้าอากาศอันแตกต่างกันของแต่ละท้องถิ่น ทำให้ทรัพยากรและวัสดุในแต่ละที่ไม่เหมือนกัน บางแห่งเป็นป่าเขา บางแห่งเป็นที่ราบลุ่ม ประกอบด้วยแม่น้ำลำคลอง หนองบึง เป็นต้น จุดเริ่มต้นของรูปแบบของที่ระลึกจึงเริ่มต้นจากการที่มนุษย์นำเอาวัสดุธรรมชาติต่าง ๆ มาแปรรูปและประกอบเข้าด้วยกัน จนกลายเป็นสิ่งใหม่ขึ้นมาแทนที่ของธรรมชาติที่เคยใช้และกลายเป็นสัญลักษณ์ หรือเป็นตัวแทนของธรรมชาติที่ใช้ในชีวิตประจำวันของมนุษย์

การที่วัสดุในแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกันย่อมทำให้สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมานั้นแตกต่างกัน เช่น ในท้องถิ่นที่เป็นป่าดงลานก็ย่อมได้ใบจากต้นลานมาทำผลิตภัณฑ์ใบลาน ในท้องถิ่นที่มีการปลูกข้าวก็ได้ฟางมาทำเชื้อเพลิงในการทำเครื่องปั้นดินเผา จากไร่จากสวนก็ได้ใบตองมาสร้างสรรค์ศิลปะประดิษฐ์ จากป่าไผ่ก็ได้ผลิตภัณฑ์จักสาน เป็นต้น นั่นคือ ผลที่ได้จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นที่มีมนุษย์อยู่อาศัยต่างกัน

ส่วนความแตกต่างกันทางรูปแบบอีกประการหนึ่ง แม้ในท้องถิ่นเดียวกันจะนำวัสดุในท้องถิ่นชนิดเดียวกันมาใช้เป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ แต่รูปแบบของสิ่งที่สร้างก็อาจแตกต่างกันออกไปได้ เช่น ในท้องถิ่นที่มีต้นไผ่ บ้างก็นำมาจักสานเป็นหมวก บ้างก็นำมาสร้างเป็นตะกร้า บ้างก็ทำเป็นพัด บ้างก็ทำเป็นชะลอม เป็นต้น

2. เทคนิคการทำ (TECHNIQUE)

สิ่งใดก็ตามที่สร้างสรรค์ขึ้นมาจากฝีมือมนุษย์ ย่อมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านรูปแบบและวิธีการสร้าง ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา และวิวัฒนาการทางการผลิตอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ทักษะและความชำนาญ ซึ่งการพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ทำให้รู้จักสร้างสรรค์คิดแปลง แต่ง ต่อเติม เพิ่ม และลดรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการทั้งทางด้านการใช้สอยและความงาม

ส่วนวิวัฒนาการทางการผลิตอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ทักษะ และความชำนาญ ทำให้รู้จักการดัดแปลงสร้างสรรค์เทคนิคและวิธีใหม่ ๆ ในการผลิต ตลอดจนคิดค้นหาเครื่องมือเครื่องใช้ที่มาช่วยให้มีประสิทธิภาพในการผลิตดียิ่งขึ้น ซึ่งทั้งเทคนิคในการสร้างและเครื่องมือช่วยในการสร้างสิ่งต่าง ๆ นี้ ได้ส่งผลให้รูปแบบสิ่งของที่ถูกสร้างขึ้นแตกต่างกัน เพราะขีดจำกัดของความสามารถในการผลิตแต่ละเทคนิคการทำนั้นแตกต่างกัน โดยเฉพาะในปัจจุบันจากเทคโนโลยีและความก้าวหน้าในเรื่องเครื่องจักรกล ยิ่งเป็นสิ่งเอื้ออำนวยในการสร้างผลิต สิ่งของ เครื่องใช้ เครื่องประดับ เป็นต้น ทำให้มีรูปลักษณะที่ผิดแผกแตกต่างกันออกไปตามการออกแบบสร้างสรรค์ของ

มนุษย์ได้อย่างเกินกำหนด และบางครั้งก็เกินความคาดหมาย ซึ่งเทคนิคการทำอันมากมายนี้ทำให้เราสามารถเลือกเอาสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกรรมวิธีที่ต่างกันได้ ซึ่งอาจเป็นงานฝีมือที่ผลิตสร้างด้วยมือ และเครื่องมือที่จำเพาะอันเป็นงานที่แสดงออกถึงความสามารถ ทักษะ และความชำนาญของตัวผู้สร้าง หรืออาจเลือกสิ่งที่สร้างขึ้นโดยอาศัยเทคนิคระหว่างงานฝีมือและเครื่องจักร กับงานที่สร้างขึ้นกับเครื่องจักรกล ซึ่งแต่ละอย่างก็มีคุณค่าที่แตกต่างกันออกไปตามต้นกำเนิด หากเป็นงานฝีมือคุณค่าของงานก็อาจอยู่ที่ความเพียรพยายาม ความน่าทึ่งในฝีมือและสมองของผู้ทำ เป็นงานผสมระหว่างมนุษย์กับเครื่องจักรกลคุณค่าของงานอาจอยู่ที่ความสามารถในการผลิตที่เป็นจำนวนมากโดยใช้ระยะเวลาอันสั้น อีกทั้งความประณีตทันทานอาจมากขึ้น ส่วนผลงานที่ผลิตสร้างขึ้นจากเครื่องจักรกลโดยตรง คุณค่าที่ปรากฏอาจเป็นไปได้ในทางด้านเศรษฐกิจ คือ มีราคาซื้อขายถูกลงจำนวนมากขึ้น รูปแบบการผลิตอาจอยู่ในขีดขั้นเกินความสามารถของมนุษย์ดังนี้ เป็นต้น

3. ค่านิยมหรือประเพณีนิยมในท้องถิ่น (TRADITION FASHION)

ในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันด้วยสภาพภูมิศาสตร์ สภาพดินฟ้าอากาศ ทรัพยากร และวัสดุในแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกันทำให้รูปแบบและรูปร่างของสิ่งที่สร้างขึ้นต่างกันออกไปและมีการสืบทอดวัฒนธรรมทางรูปแบบโดยสร้างสมในทางปฏิบัติกัน ชากซ์คนหนึ่งมายังอีกชากซ์หนึ่งเป็นลำดับ ซึ่งจากการศึกษารูปร่างของเครื่องใช้ผลิตภัณฑ์บางชนิด ทราบได้ว่าเทคนิคการทำนั้นอาจคล้ายคลึงกัน แต่ทางรูปร่าง รูปแบบ หรือลวดลาย ย่อมมีความแตกต่างกันออกไปตามความนิยมของท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่น

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุวิทย์ อินทิพย์ (2552) การศึกษางานและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์และบรรจุภัณฑ์ของจังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์และบรรจุภัณฑ์ (2) เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์และบรรจุภัณฑ์ (3) เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ผู้ผลิต ผู้บริโภคและผู้เชี่ยวชาญและแบบสอบถามความพึงพอใจ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยคิดเป็นร้อยละและค่าเฉลี่ย โดยบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยสรุปว่าผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์ จำนวน 9 แบบ โดยรูปแบบที่ 4 ของที่ระลึกลวดลายบัว ได้รับความนิยมเป็นอันดับ 1 รูปแบบที่ 2 ของที่ระลึกพิพิธภัณฑวิทยาศาสตร์ ได้รับความนิยมเป็นอันดับ 2 และของที่ระลึก รูปแบบที่ 6 หออัครศิลป์ ได้รับความนิยมเป็นอันดับ 3 ส่วนบรรจุภัณฑ์จำนวน 9 แบบ ของที่ระลึกรูปแบบที่ 1 ลวดลายบัว ได้รับความนิยมบรรจุภัณฑ์ อันดับ 1 คือ รูปแบบที่ 1 ของที่ระลึกรูปแบบที่ 2 พิพิธภัณฑวิทยาศาสตร์ ได้รับความนิยมบรรจุภัณฑ์ อันดับ 1 คือ รูปแบบที่ 3 และของที่ระลึกรูปแบบที่ 3 หออัครศิลป์ ได้รับความนิยมบรรจุภัณฑ์ อันดับ 1 คือ รูปแบบที่ 1 ส่วนความพึงพอใจจากผู้บริโภคที่มีต่อของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์ลวดลายบัว พบว่าผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) ความพึงพอใจจากผู้บริโภคที่มีต่อของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์พิพิธภัณฑวิทยาศาสตร์ พบว่าผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) ความพึงพอใจจากผู้บริโภคที่มีต่อของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์หออัครศิลป์ พบว่าผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) สำหรับบรรจุภัณฑ์ความพึงพอใจที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์

ลดตายบัว มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) ความพึงพอใจที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติของจังหวัดปทุมธานี โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) และความพึงพอใจที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์ห่ออัครศิลปินของจังหวัดปทุมธานีโดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$)

สิงหา ประมรณ (2555) การออกแบบของที่ระลึกโดยใช้อัตลักษณ์เครื่องแต่งกาย ของชุมชนไทลื้อบ้านหนองบัว อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดน่าน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์เครื่องแต่งกาย ของชุมชนไทลื้อบ้านหนองบัว อำเภอน้ำขุ่นจังหวัดน่าน 2.) เพื่อออกแบบของที่ระลึก โดยใช้อัตลักษณ์เครื่องแต่งกาย ของชุมชนไทลื้อ บ้านหนองบัว อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดน่าน 3.) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของที่ระลึกที่ออกแบบใหม่ โดยใช้อัตลักษณ์เครื่องแต่งกาย ของชุมชนไทลื้อ บ้านหนองบัว อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดน่าน การศึกษาเรื่องการออกแบบของที่ระลึก โดยใช้อัตลักษณ์เครื่องแต่งกาย ของชุมชนไทลื้อ บ้านหนองบัว อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดน่าน มีวิธีการดำเนินการวิจัย คือ จากแนวคิดที่ต้องการให้ผลงานออกมาส่งผลทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากที่สุดได้ โดยเริ่มจากศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานต่าง ๆ ของไทลื้อ เกี่ยวกับลักษณะเครื่องแต่งกายที่ใช้ในอดีต จากการบินที่เรื่องราวของภาพกิจกรรมผาผนังวัดหนองบัว จากการสอบถาม และสมุดช่วย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ จากนั้นทำการออกแบบของที่ระลึก โดยพิจารณาในหลายๆ ด้าน และทำการสร้างต้นแบบของที่ระลึกจากนั้นทำการสอบถามความพึงพอใจต่อของที่ระลึกที่ออกแบบใหม่ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมวิถีชีวิตชุมชนไทยลื้อ บ้านหนองบัว อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดน่าน ในหนึ่งเดือน จำนวน 108 คน สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อของที่ระลึกที่ออกแบบใหม่โดยรวมอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความพึงพอใจในรูปแบบที่ 2 มากที่สุด

ปัทมา กระแสเสวตร (2558) การศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกต้นแบบและบรรจุภัณฑ์สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลสถาปัตยกรรมพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม 2) ออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม 3) ประเมินความพึงพอใจผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม โดยมีลำดับขั้นตอนการศึกษา ตามวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดสอบถามเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ งานในพระราชวังสนามจันทร์ และเก็บข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยว มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 50 ท่าน โดยใช้วิธีการ สุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 2) สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานภายในพระราชวังสนามจันทร์จำนวน 3 ท่าน กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และด้านสถาปัตยกรรมจำนวน 3 ท่าน กลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์จำนวน 3 ท่าน ใช้วิธีการสุ่มเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราประมาณค่า 3) สอบถามความพึงพอใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 100 ท่าน โดยใช้วิธีการสุ่มเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม

แบบมาตรฐานค่า การวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจในสถาปัตยกรรมในพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม คือ พระตำหนักขาสีมงคลอาสน์และนำมาประมวลออกเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ละ 1 แบบ โดยผลจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และด้านสถาปัตยกรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านบรรจุภัณฑ์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานภายในพระราชวังสนามจันทร์ ปรากฏว่าประเภทกล่องดนตรีมีความเหมาะสมมากที่สุดด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.21$) ประเภทกล่องใส่ของมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.70$) ประเภทนาฬิกามีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.58$) ประเภทโมเดลจำลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.48$) ประเภทงานโชนีมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.89$) ประเภทกล่องดนตรีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้วิจัยจึงนำมาผลิตเป็นต้นแบบจำลอง เพื่อประเมินความพึงพอใจกลุ่มเป้าหมาย ผลที่ได้คือผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมพระราชวังสนามจันทร์จังหวัดนครปฐม ประเภทกล่องดนตรีและบรรจุภัณฑ์ได้รับความนิยมพอใจอยู่ในระดับมากด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.11$)

อรุณวรรณ ตั้งจันทร์ (2554) การออกแบบผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึกจากผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) ศึกษาสภาพทั่วไปของผลิตภัณฑ์ของฝากและของที่ระลึก 3) เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ของฝากและของที่ระลึกจากผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 4) เพื่อประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การศึกษาค้นคว้าเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึกจากผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเอกสาร เว็บไซต์ เพื่อความรู้พื้นฐาน สร้างแนวความคิด และกำหนดกรอบการศึกษาข้อมูล สภาพทั่วไปของผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึกจากผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ขั้นตอนที่ 2 ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามภายใต้กรอบแนวความคิดจากการศึกษาเอกสารเว็บไซต์และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยเข้าสู่พื้นที่แหล่งผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ให้ความสนใจ รวมไปถึงแหล่งการจัดจำหน่าย ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารเว็บไซต์ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และข้อมูลจากการลงพื้นที่ เพื่อกำหนดแนวความคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนที่ 4 กระบวนการออกแบบและสร้างสรรค์ภายใต้กรอบแนวความคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง จากการกำหนดในเบื้องต้นมาออกแบบและสร้างผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนที่ 5 สรุปประเมินผล อภิปราย นำเสนอผลงาน แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึกจากผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลจากการวิจัยผู้วิจัยคาดหวังว่าการออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ในครั้งนี้จะสามารถส่งเสริมภาพลักษณ์ให้แก่ผลิตภัณฑ์ของฝากและของที่ระลึกจากผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ได้มากขึ้น

ณัฐรัตน์ ขจัดภัย (2556) การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดของที่ระลึกที่สะท้อนเอกลักษณ์พื้นถิ่นสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัย(1) เพื่อศึกษาเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (2) เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดของที่ระลึกสำหรับ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผลิตของชุดที่ระลึกสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย (1) แบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดของที่ระลึกสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาใช้วิธีแปรผลด้วยค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและด้านการตลาด ที่มีต่อรูปแบบของชุดผลิตภัณฑ์ชุดของที่ระลึก และ ลวดลายกราฟิกบนผลิตภัณฑ์ สรุปลงโดยคำร้อยละในเรื่องของรูปทรงและในรูปแบบของค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในเรื่องของลวดลายกราฟิก (3) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชุดของที่ระลึกที่ออกแบบขึ้นมาใหม่ สรุปลงโดยใช้ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการสรุปรูปแบบผลิตภัณฑ์ชุดของที่ระลึก ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเบื้องต้นด้วยแบบสอบถามที่ถามถึงความต้องการเบื้องต้นในเรื่องของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก และ เรื่องของรูปแบบที่จะสื่อสะท้อนเอกลักษณ์ และความ เป็นพื้นถิ่นของความเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาได้อย่างชัดเจน โดยผู้วิจัยได้รวบรวมผลเพื่อหาชุดผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมต่อองค์กรมากที่สุดซึ่งผลที่ได้คือ ชุดเครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร คิดเป็น ร้อยละ 43 อยากรให้ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกมีความเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ร้อย ละ 73 และอยากรให้เป็นดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ร้อยละ 43 ผลการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ชุดของที่ระลึกทั้งด้านรูปแบบและลวดลายกราฟิกผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและด้าน การตลาดมีความคิดเห็นต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์และรูปแบบกราฟิกด้านความสวยงามอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) ด้านการวางตำแหน่งกราฟิกอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) ด้านลักษณะเฉพาะถิ่นอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) ชุดผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากหุ่นจำลองนั้นผลิตมาจากดินพอร์ซเลนมีน้ำหนัก เบามีการดูดซึมน้ำน้อยมากหรือแทบจะไม่มีเลย มีเนื้อเงางาม ลวดลายใช้แบบรูปดอกสตีกเกอร์นำมา ปิดทับบนผลิตภัณฑ์แล้วจึงนำไปเผาที่อุณหภูมิ 700 องศาเซลเซียส เป็นการพิมพ์งานชนิดบนเคลือบ ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชุดของที่ระลึกโดยแยกเป็นด้านการใช้งาน ได้แก่ ความทนของสินค้า คุณภาพของสินค้ามีขนาดที่เหมาะสมในการใช้งาน มีความสะดวกในการขน ย้าย และเหมาะที่จะเป็นของที่ระลึกของฝาก ซึ่งระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) ด้านหน้าที่ ด้านการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมีความสวยงามเหมาะสม สามารถสื่อถึง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาได้ ขนาดมีความเหมาะสมกับพื้นที่ในการจัดจำหน่าย สามารถแสดง เอกลักษณ์เฉพาะสำหรับผลิตภัณฑ์และผู้ผลิตมีความเหมาะสมด้านราคาอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 4.26$)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การสร้างผลิตภัณฑ์กลองม้งคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาต้นแบบของผลิตภัณฑ์กลองม้งคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อนำข้อมูลมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบกลองม้งคละจำลองในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการออกแบบกลองม้งคละจำลองเพื่อใช้เป็นของที่ระลึกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับกลองม้งคละและจัดทำต้นแบบกลองม้งคละที่ระลึกจำลองต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบของกลองม้งคละจำลองที่ผู้วิจัยออกแบบและนำข้อมูลมาพัฒนาแบบเพื่อจัดทำเป็นของที่ระลึกพร้อมบรรจุภัณฑ์เพื่อให้ผู้บริโภคนำผลิตภัณฑ์ไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุดต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

1.1 กลุ่มผู้บริโภค ได้แก่ หน่วยงานในมหาวิทยาลัย เช่น สำนักศิลปะและวัฒนธรรม และหน่วยงานอื่นๆ เป็นต้น

2. กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร หัวหน้าหน่วยงาน นักวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรม ประธานชมรมดนตรีพื้นบ้านม้งคละ ประธานหลักสูตรดนตรีไทย

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1. ตัวแปรต้น คือ รูปแบบของกลองม้งคละที่ระลึกจำลองที่ได้จากการออกแบบ

2. ตัวแปรตาม คือ ระดับความพึงพอใจในรูปแบบผลิตภัณฑ์กลองม้งคละจำลองของกลุ่มผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์กลองม้งคละจำลองที่ผู้วิจัยออกแบบ

ขอบเขตพื้นที่ในการวิจัย โดยกำหนดวิธีการดำเนินงานดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเพื่อการออกแบบ

1.1 ศึกษาแหล่งผลิตของที่ระลึกในชุมชนต่าง ๆ เพื่อนำเสนอเปรียบเทียบ

1.2 ศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้และผู้ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและเอกลักษณ์ของจังหวัด

พิษณุโลก

1.3 นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน การออกแบบของที่ระลึกกลองม้งคละและบรรจุภัณฑ์

1.4 ศึกษาหลักและวิธีการผลิตกลองม้งคละจากผู้รู้และบรรจุภัณฑ์

2. ดำเนินการออกแบบรูปแบบกลองม้งคละโดยศึกษาจากกลองม้งคละในสมัยดั้งเดิม

3. ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคผู้ใช้เกี่ยวกับรูปทรงและรูปแบบกล่องมังคละที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์

4. การพัฒนารูปแบบกล่องมังคละเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความพึงพอใจมาพัฒนารูปแบบและรูปทรงกล่องมังคละที่ระลึกพร้อมบรรจุภัณฑ์ต้นแบบจำนวน 2 รูปแบบเพื่อผลิตของที่ระลึกกล่องมังคละ

5. แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกล่องมังคละที่ระลึก

5.1 เสนอผลงานกล่องมังคละที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์ให้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามและหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามและภายในจังหวัดพิษณุโลก

5.2 เผยแพร่ผลงานร่วมแสดงนิทรรศการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จำลองที่ระลึกเพื่อใช้เป็นของที่ระลึกประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1. แบบสอบถาม ด้านรูปแบบ รูปทรงของกล่องมังคละที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ของกล่องมังคละที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์และกลุ่มผู้บริหาร นักวิชาการศิลปะและวัฒนธรรม ประธานหลักสูตรดนตรีศึกษา ประธานชมรมดนตรีพื้นบ้านมังคละ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 แบบสอบถาม (Observation) สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดเลือกตอบ (Check List)

ขั้นตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบของกล่องมังคละที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์และข้อเสนอแนะที่มีลักษณะแบบปลายเปิด (Open – Ended)

2. แบบสอบถามความพึงพอใจเป็นเครื่องมือวิจัยที่ใช้กับกลุ่มผู้ใช้ของที่ระลึกและกลุ่มผู้บริหารนักวิชาการศิลปะและวัฒนธรรมประธานหลักสูตรดนตรีศึกษา ประธานชมรมดนตรีพื้นบ้านมังคละ เพื่อประเมินความพึงพอใจในรูปแบบและรูปทรงของกล่องมังคละที่ระลึกที่ผู้วิจัยออกแบบแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List)

ขั้นตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ของที่ระลึกและกลุ่มผู้บริหารฯ ที่มีต่อผลิตภัณฑ์กล่องมังคละที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับคือ

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังต่อไปนี้

5 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

4 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

3 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

2 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

เกณฑ์การประเมินเพื่อแปลความหมายเป็น 5 ระดับดังนี้

เกณฑ์การประเมิน	ความหมาย
4.50 - 5.00	มากที่สุด
3.50 - 4.49	มาก
2.50 - 3.49	ปานกลาง
1.50 - 2.49	น้อย
1.00 - 1.49	น้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการวิจัย

การศึกษางานวิจัยเรื่องการสร้างผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารตำราบทความวารสารต่าง ๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์กล่องมังคละที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบในด้านความเหมาะสมความชัดเจนของภาษาและความครอบคลุมเนื้อหา

3. นำแบบสอบถามไปดำเนินการแก้ไขปรับปรุงใหม่ให้เหมาะสมสมบูรณ์ขึ้นทั้งในการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาการใช้ภาษาและรูปแบบของคำถามภายใต้คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงเป็นที่เรียบร้อยแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ต้องการศึกษา

วัสดุที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองที่ระลึก

1. ไม้สำหรับบักลิ้งเป็นรูปกล่องมังคละ
2. หนังสำหรับซึงกล่องมังคละ
3. เชือกสำหรับขึ้นกล่องมังคละ
4. แล็คเกอร์สำหรับทากล่องมังคละ
5. ครอบกระจกสำหรับใส่กล่องมังคละ
6. ราคาจำหน่ายกล่องมังคละที่ระลึก

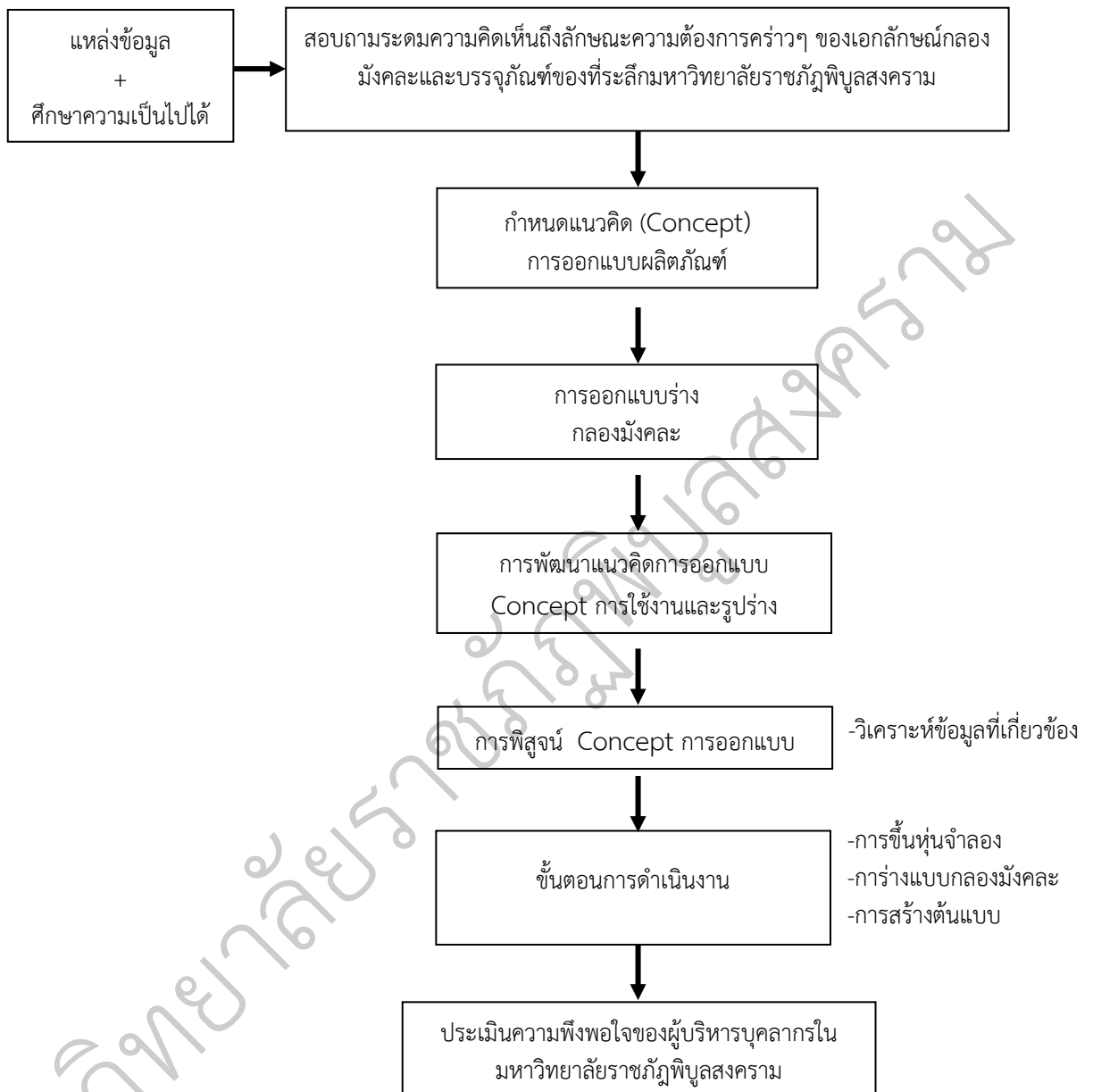
การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่องการสร้างผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์และแจกแบบสอบถามผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่มีต่อผลิตภัณฑ์มังคละจำลองด้วยตนเองซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

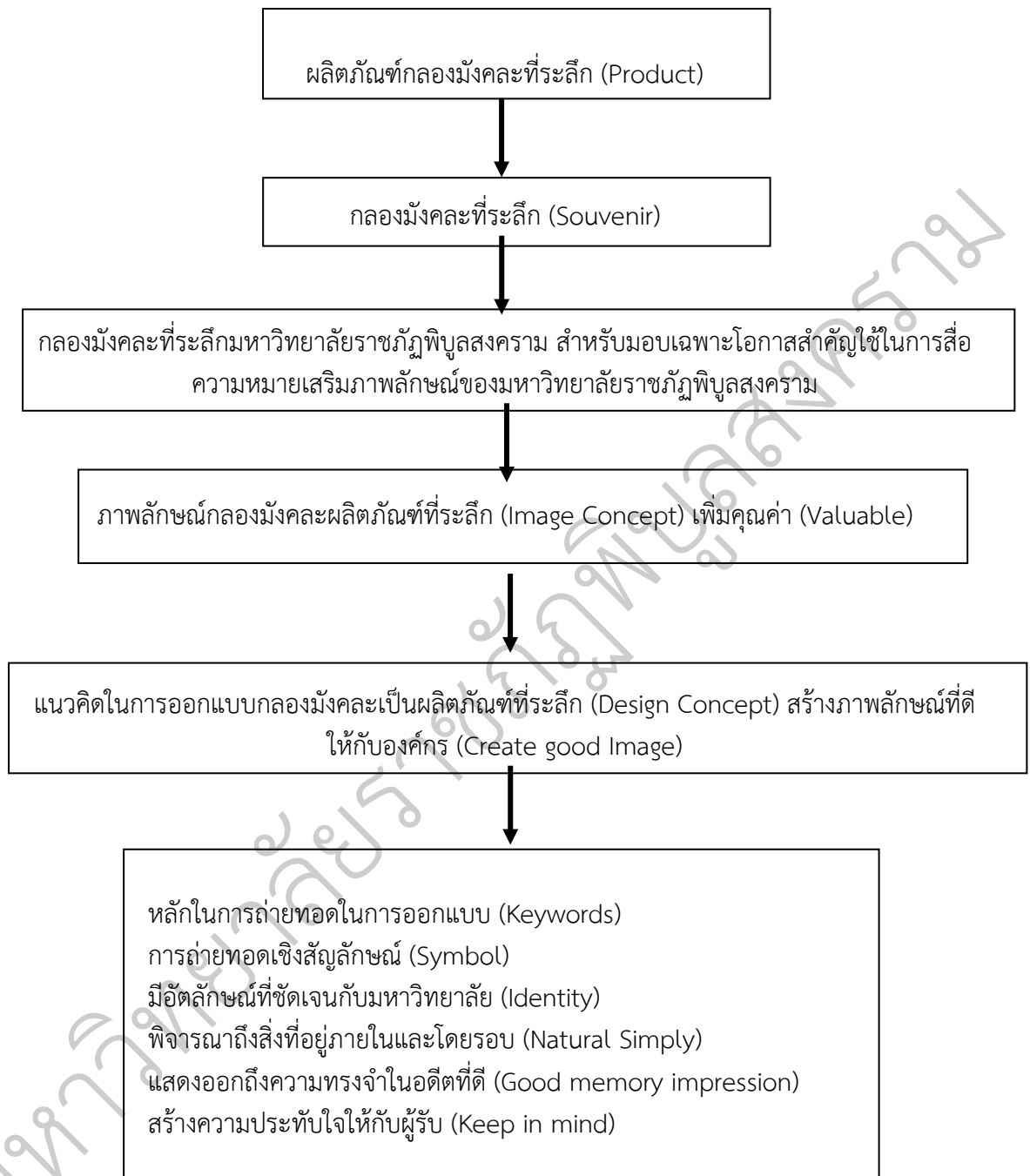
1. ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์
2. ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลในแบบสอบถามด้วยตนเองแยกเป็นกลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ค่าร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ย

ภาพที่ 13 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 14 กรอบแนวคิดการผลิตกล่องมังคละที่ระลึก

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างผลิตภัณฑ์กล่องมั่งคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้ใช้ผลิตภัณฑ์กล่องมั่งคละจำลองที่ระลึกจำนวน 20 คนเครื่องมือที่นำมาใช้คือแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. ความต้องการรูปแบบกล่องมั่งคละจำลองที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์
2. แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กล่องมั่งคละจำลองที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ความต้องการรูปแบบกล่องมั่งคละจำลองที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์

ความต้องการรูปแบบกล่องมั่งคละจำลองที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์มั่งคละจำลองที่ระลึกจำนวน 20 คน ได้รับแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามคืนมา 20 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการสำรวจความคิดเห็นปรากฏดังนี้

ตารางที่ 1 สถานภาพของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์กล่องมั่งคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	19	95
หญิง	1	5
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	2	10
21-30 ปี	14	70
31 - 50 ปีขึ้นไป	4	20
3. สถานภาพ		
โสด	1	5
สมรส / อยู่ด้วยกัน	17	85
หย่าร้าง / แยกกันอยู่	2	10

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
4. ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษา / ปวช.	3	15
ปวส.	11	55
ปริญญาตรี	6	30
5. อาชีพ		
ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	9	45
พนักงานบริษัทเอกชน	6	30
ธุรกิจส่วนตัว	5	25
6. รายได้ต่อเดือน		
5,000-10,000 บาท	14	70
15,000-20,000 บาท	5	25
มากกว่า 20,000 บาท ขึ้นไป	1	5
7. สมาชิกในครอบครัว		
2 คน	6	30
3 คน	10	50
4 คนขึ้นไป	4	20

จากตารางที่ 1 พบว่าส่วนใหญ่ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์กลองม้งคละจำลองที่ระลึกเป็นเพศชาย จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 95 ใช้ผลิตภัณฑ์จะอยู่ช่วง อายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 70 สถานภาพสมรส/อยู่ด้วยกัน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 85 การศึกษาระดับ ปวส. จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 55 มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45 รายได้ต่อเดือน 5,000-10,000 บาท จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 70 และมีสมาชิกในครอบครัว 3 คน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50

ตารางที่ 2 การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. จังหวัดพิษณุโลกของที่ระลึกที่จะเลือกซื้อ		
กลองมิ่งคละจำลองที่ระลึก	7	35
พวงกุญแจ	6	30
คอมไฟ	4	20
โมบาย	3	15
2. เหตุผลที่ซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากพิษณุโลก		
สามารถนำไปใช้งานในชีวิตประจำวันได้	10	50
เป็นของฝาก	3	15
ซื้อเพราะชื่นชอบงานศิลปหัตถกรรม	7	35
3. สถานที่ซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก		
ร้านค้าผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก	4	20
แหล่งผลิตโดยตรง	5	25
งานจัดแสดงสินค้าไทย เช่น งาน OTOP	11	55
4. เทศกาลที่ซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึก		
เทศกาลปีใหม่	14	70
เทศกาลสงกรานต์	4	20
วันลอยกระทง	2	10

จากตารางที่ 2 พบว่าส่วนใหญ่ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ ของที่ระลึกที่จะเลือกคือ กลองมิ่งคละจำลองที่ระลึก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 35 เหตุผลที่ซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จากพิษณุโลกคือสามารถนำไปใช้เป็นของฝากของที่ระลึกได้ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50 สถานที่ซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกส่วนใหญ่ซื้อที่งานจัดแสดงสินค้าไทย เช่น งาน OTOP จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 55 เทศกาลที่ซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกคือเทศกาลปีใหม่ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 70

2. แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์เพื่อใช้เป็นของที่ระลึกประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ด้านรูปแบบจำลองกล่องมังคละจำลอง			
1.1 ด้านรูปแบบสามารถใช้เป็นของที่ระลึกได้จริง	4.46	0.58	มาก
1.2 ด้านวัสดุที่ใช้คือไม้ขนุนมีความเหมาะสม	3.94	0.82	มาก
1.3 ด้านรูปแบบสามารถตอบสนองการใช้งานได้จริง	4.74	0.53	มากที่สุด
1.4 ด้านรูปแบบและสีสันทองคัพระกอบของกล่องมังคละที่ระลึก	4.64	0.69	มากที่สุด
1.5 รูปแบบเหมาะสมสามารถใช้เป็นของที่ระลึกให้กับมหาวิทยาลัยได้	4.58	0.50	มากที่สุด
1.6 มีความสวยงามเหมาะสมเน้นความเป็นอัตลักษณ์	4.70	0.46	มากที่สุด
1.7 รูปแบบเป็นอัตลักษณ์สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้	4.36	0.48	มาก
รวมเฉลี่ย	4.49	0.58	มาก
2. ด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์กล่องมังคละจำลอง			
2.1 ด้านรูปแบบมีมาตรฐานสำหรับการใช้งานจริง	4.61	0.22	มากที่สุด
2.2 รูปแบบลวดลายที่เป็นองค์ประกอบสร้างความสวยงาม	4.55	1.12	มากที่สุด
2.3 รูปแบบบรรจุภัณฑ์ตอบสนองการใช้งานได้จริง	4.44	0.66	มาก
2.4 โครงสร้างของบรรจุภัณฑ์มีความแข็งแรงคงทน	4.58	0.05	มากที่สุด
2.5 ใช้วัสดุธรรมชาติคือ ไม้ขนุนในท้องถิ่น	4.65	0.23	มากที่สุด
2.6 ผู้ใช้มีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์กล่องมังคละที่ระลึก	4.45	0.16	มาก
2.7 รูปแบบบรรจุภัณฑ์มีความสวยงามและทันสมัย	4.40	0.32	มาก
รวมเฉลี่ย	4.51	0.06	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์เพื่อใช้เป็นของที่ระลึกประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่า ด้านรูปแบบจำลองกล่องมังคละจำลองนั้น อันดับที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ด้านรูปแบบสามารถตอบสนองการใช้งานได้จริง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$) รองลงมาคือ มีความสวยงามเหมาะสมเน้นความเป็นอัตลักษณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) โดยรวมด้านรูปแบบจำลองกล่องมังคละจำลองนั้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) และด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์กล่องมังคละจำลองนั้น พบว่า การใช้วัสดุธรรมชาติคือ ไม้ขนุนในท้องถิ่น มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมาคือ รูปแบบมีมาตรฐาน

การใช้งานจริง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) โดยภาพรวมด้านด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์กล่อง
มังคละจำลองอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$)

รูปแบบและรูปทรงของกล่องมังคละจำลองที่พัฒนาต้นแบบที่ระลึกพร้อมบรรจุภัณฑ์โดย
สัมภาษณ์ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์กล่องมังคละที่ระลึก โดยมีรูปแบบที่ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 15 รูปแบบที่ 1 ภาพกล่องมังคละที่ระลึกจำลอง
ที่มาของภาพ ชันแก้ว สมบูรณ์

ภาพที่ 16 รูปแบบที่ 2 ภาพกล่องมังคละที่ระลึกจำลอง
ที่มาของภาพ ชันแก้ว สมบูรณ์

ภาพที่ 17 รูปแบบที่ 3 ภาพกลองม้งคละที่ระลึกจำลอง
ที่มาของภาพ ชันแก้ว สมบูรณ์

ภาพที่ 18 รูปแบบที่ 4 ภาพกลองม้งคละที่ระลึกจำลอง
ที่มาของภาพ ชันแก้ว สมบูรณ์

ภาพที่ 19 ภาพกลองม้งคละที่ระลึกจำลองสำเร็จรูป
ที่มาของภาพ ชันแก้ว สมบูรณ์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์กลองม้งคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึก มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาต้นแบบของผลิตภัณฑ์กลองม้งคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 2) เพื่อประเมินความเหมาะสมของต้นแบบผลิตภัณฑ์กลองม้งคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจต้นแบบผลิตภัณฑ์กลองม้งคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 20 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร หัวหน้าหน่วยงาน นักวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรม ประธานชมรมดนตรีพื้นบ้านม้งคละ ประธานหลักสูตรดนตรีไทย สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

สรุปผล

1. ความต้องการรูปแบบกลองม้งคละที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์

1.1 สถานภาพของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์กลองม้งคละจำลอง พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 21-30 ปี สถานภาพสมรส/อยู่ด้วยกัน การศึกษาระดับ ปวส. มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ รายได้ต่อเดือน 5,000-10,000 บาท และมีสมาชิกในครอบครัว 3 คน

1.2 ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ ของที่ระลึกที่จะเลือกคือกลองม้งคละจำลองที่ระลึกเหตุผลที่ซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากพิษณุโลกคือสามารถนำไปใช้เป็นของฝากของที่ระลึกและได้อื่นๆ ได้ สถานที่ซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกส่วนใหญ่ซื้อที่งานจัดแสดงสินค้าไทย เช่น งาน OTOP เทศกาลที่ซื้อผลิตภัณฑ์ที่เหตุการณ์ของที่ระลึกคือเทศกาลปีใหม่และงานอื่นๆ ได้

2. แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กลองม้งคละจำลองที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์

2.1 ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กลองม้งคละจำลองที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์เพื่อใช้เป็นที่ระลึกประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่า ด้านรูปแบบจำลองกลองม้งคละจำลอง ที่ระลึกโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) และด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์กลองม้งคละจำลองที่ระลึกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$)

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึกประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามยังไม่มีผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สื่อความหมายที่เป็นเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยที่ชัดเจนโดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ด้านรูปทรงและอัตลักษณ์ ข้อมูลด้านวัสดุบรรจุภัณฑ์ ข้อมูลการจัดจำหน่าย ข้อมูลความต้องการของผู้บริโภคในตลาดเป้าหมาย สิ่งที่ต้องคำนึงในการออกแบบคือต้องมีรูปแบบของผลิตภัณฑ์และอัตลักษณ์แสดงลักษณะเฉพาะถิ่นมีความสามารถในการสื่อถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีความเป็นเอกลักษณ์

ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์เพื่อใช้เป็นที่ระลึก ได้แก่ ด้านรูปแบบจำลองกล่องมังคละจำลอง อันได้แก่ สามารถตอบสนองการใช้งานได้จริง มีความสวยงามเหมาะสมเน้นความเป็นอัตลักษณ์ รูปแบบและสีสันทันขององค์ประกอบของกล่องมังคละที่ระลึก เหมาะสมสามารถใช้เป็นที่ระลึกให้กับมหาวิทยาลัยได้ และด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์กล่องมังคละจำลอง อันได้แก่ ใช้วัสดุธรรมชาติคือ ไม้ขนุนในท้องถิ่น มีมาตรฐานสำหรับการใช้งานจริง โครงสร้างของบรรจุภัณฑ์มีความแข็งแรงคงทน รูปแบบที่เป็นอัตลักษณ์ที่เป็นองค์ประกอบสร้างความสวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ อินทิพย์ (2552) ได้ศึกษาการศึกษางานและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์และบรรจุภัณฑ์ของจังหวัดปทุมธานี พบว่า ความพึงพอใจจากผู้บริโภคที่มีต่อของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์ลวดลายบัว พบว่าผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) ความพึงพอใจจากผู้บริโภคที่มีต่อของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ พบว่าผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) ความพึงพอใจจากผู้บริโภคที่มีต่อของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์หรืออัครศิลป์ พบว่าผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) สำหรับบรรจุภัณฑ์ความพึงพอใจที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์ลวดลายบัว มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) ความพึงพอใจที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ของจังหวัดปทุมธานี โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) และความพึงพอใจที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์หรืออัครศิลป์ของจังหวัดปทุมธานีโดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมา กระแสเสวตร (2558) การศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกต้นแบบและบรรจุภัณฑ์สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม พบว่า ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมพระราชวังสนามจันทร์จังหวัดนครปฐม ประเภทกล่องดนตรีและบรรจุภัณฑ์ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.11$) และงานวิจัยของ ณีฎารัตน์ ขจัดภัย (2556) พบว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดของที่ระลึกที่สะท้อนเอกลักษณ์พื้นถิ่นสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชุดของที่ระลึกโดยแยกเป็นด้านการใช้งานได้แก่ ความทนของสินค้า คุณภาพของสินค้านั้นมีขนาดที่เหมาะสมในการใช้งาน มีความสะดวกในการขนย้าย และเหมาะที่จะเป็นของที่ระลึกของฝาก ซึ่งระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) ด้านหน้าที่ ด้านการตลาด ได้แก่

ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมีความสวยงามเหมาะสม สามารถสื่อถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาได้ ขนาดมีความเหมาะสมกับพื้นที่ในการจัดจำหน่าย สามารถแสดงเอกลักษณ์เฉพาะสำหรับผลิตภัณฑ์ และผู้ผลิตมีความเหมาะสมด้านราคาอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 4.26$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองที่ระลึกที่ผู้วิจัยออกแบบสามารถนำไปพัฒนาเป็นของที่ระลึกประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1.2 กล่องมังคละจำลองที่ระลึกสามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยได้

1.3 ปัจจุบันมหาวิทยาลัยและหน่วยงานภายในใช้ของที่ระลึกที่ไม่ใช่ภูมิปัญญาของท้องถิ่นกล่องมังคละจำลองเป็นผลิตภัณฑ์ที่บ่งบอกถึงศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงยาวนาน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามควรมีการพัฒนาในด้านบรรจุภัณฑ์ของที่ระลึกต่อไป เพื่อให้เหมาะสมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1.2 ผู้บริหารระดับสูงและทุกระดับทุกหน่วยงานภายในควรให้ความสำคัญในเรื่องของที่ระลึกที่บ่งบอกถึงสื่อความหมายและอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย

1.3 ควรมีการนำผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองให้หน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวให้มีการพัฒนาและความเหมาะสมในโอกาสต่อไป

บรรณานุกรม

- ณัฏฐรัตน์ ขจัดภัย. (2556). การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดของที่ระลึกที่สะท้อนเอกลักษณ์พื้นถิ่น
สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ปีที่ 4(1) เมษายน 2556 – กันยายน 2556.
- เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2544). **พจนานุกรมไทย (ฉบับใหม่)**. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น.
- ปัทมา กระแสเสวตร. (2558). การศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกต้นแบบและบรรจุ
ภัณฑ์สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัด
นครปฐม. วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 6(2)
กรกฎาคม – ธันวาคม 2558.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525**. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช
- สิงหา ประรณภ. (2555). การออกแบบของที่ระลึกโดยใช้อัตลักษณ์เครื่องแต่งกายของชุมชนไทลื้อ
บ้านหนองบัว อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน. วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 2(2) ตุลาคม 2554 – มีนาคม 2555.
- สุวิทย์ อินทิพย์. (2552). การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกปูนปลาสเตอร์และบรรจุ
ภัณฑ์ของจังหวัดปทุมธานี. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรี.
- อรุณวรรณ ตั้งจันทร์. (2554). การออกแบบผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึกจากผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง
ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 1(2) ตุลาคม 2553-มีนาคม 2554.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

แบบสอบถามความพึงพอใจการพัฒนาผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองเพื่อเป็นของที่ระลึก
ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้มี 3 ตอน ขอให้ท่านให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นทุกข้อ ความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกกล่องมังคละจำลอง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ให้ตรงกับข้อความที่ต้องการเลือกมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริโภค

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 20 ปี

21-30 ปี

3. สถานภาพ

โสด

สมรส / อยู่ด้วยกัน

หย่าร้าง / แยกกันอยู่

หม้าย

4. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่ามัธยมศึกษา

มัธยมศึกษา / ปวช.

ปวส.

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. อาชีพ

นักเรียน / นักศึกษา

แม่บ้าน

ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ

พนักงานบริษัทเอกชน

ธุรกิจส่วนตัว

ค้าขาย

อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. รายได้ต่อเดือน

ต่ำกว่า 5,000 บาท

5,000-10,000 บาท

15,000-20,000 บาท

มากกว่า 20,000 บาท ขึ้นไป

7. สมาชิกในครอบครัว

1 คน

2 คน

3 คน

4 คนขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกใดมากที่สุด

1. ถ้าท่านได้ไปเที่ยวพิษณุโลกท่านจะซื้อของที่ระลึกใดมากที่สุด

กลองมิ่งมงคลจำลอง

พวงกุญแจ

โคมไฟ

โหมบาย

2. ท่านซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากพิษณุโลกด้วยเหตุผลใดมากที่สุด

สามารถนำไปใช้งานในชีวิตประจำวันได้

เป็นของฝาก

ซื้อตามเทศกาล

ซื้อตามแฟชั่นหรือตามกระแสนิยม

ซื้อเพราะชื่นชอบงานศิลปหัตถกรรม

3. ท่านซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากที่ใดมากที่สุด

ร้านค้าผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

ห้างสรรพสินค้า

แหล่งผลิตโดยตรง

งานจัดแสดงสินค้าไทย เช่น งาน OTOP

อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. ท่านซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกในช่วงเทศกาลใดมากที่สุด

เทศกาลปีใหม่

วันวาเลนไทน์

เทศกาลสงกรานต์

วันลอยกระทง

อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กล่องมังคละจำลองที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์

รายละเอียด	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านรูปแบบจำลองกล่องมังคละจำลอง					
1.1 ด้านรูปแบบสามารถใช้เป็นของที่ระลึกได้จริง					
1.2 ด้านวัสดุที่ใช้คือไม้ขนุนมีความเหมาะสม					
1.3 ด้านรูปแบบสามารถตอบสนองการใช้งานได้จริง					
1.4 ด้านรูปแบบและสีสันทงองค้ประกอบของกล่องมังคละที่ระลึก					
1.5 รูปแบบเหมาะสมสามารถใช้เป็นของที่ระลึกให้กับมหาวิทยาลัยได้					
1.6 มีความสวยงามเหมาะสมเน้นความเป็นอัตลักษณ์					
1.7 รูปแบบเป็นอัตลักษณ์สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้					
2. ด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์กล่องมังคละจำลอง					
2.1 ด้านรูปแบบมีมาตรฐานสำหรับการใช้งานจริง					
2.2 รูปแบบลวดลายที่เป็นองค์ประกอบสร้างความสวยงาม					
2.3 รูปแบบบรรจุภัณฑ์ตอบสนองการใช้งานได้จริง					
2.4 โครงสร้างของบรรจุภัณฑ์มีความแข็งแรงคงทน					
2.5 ใช้วัสดุธรรมชาติคือ ไม้ขนุนในท้องถิ่น					
2.6 ผู้ใช้มีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์กล่องมังคละที่ระลึก					
2.7 รูปแบบบรรจุภัณฑ์มีความสวยงามและทันสมัย					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

1. ด้านรูปแบบจำลองกล่องมังคละจำลองมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

.....

.....

2. ด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์กล่องมังคละจำลองมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

.....

.....

ขั้นตอนการสร้างกลองมังคละจำลองที่ระลึก

ภาพที่ 20 ขั้นตอนการเตรียมวัสดุได้แก่ ไม้ขนุน

ภาพที่ 21 ขั้นตอนการกลึงกลองมังคละจำลองที่ระลึกที่ออกแบบไว้

ภาพที่ 22 กลองมังคละจำลองที่ระลึกที่กลึงเสร็จแล้ว

ภาพที่ 23 การชิงหน้ากลองม้งคละจำลองที่ระลึก

ภาพที่ 24 กลองม้งคละจำลองที่ระลึกที่สำเร็จพร้อมใช้งาน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นายชั้นแก้ว สมบูรณ์
ตำแหน่งปัจจุบัน	นายช่างประณีตศิลป์
หน่วยงาน	สาขาเซรามิกส์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2544 ปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม แขนงการผลิต (มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม) พ.ศ. 2547 ปริญญาโท สาขาอุตสาหกรรมศึกษา (มหาวิทยาลัยนเรศวร)
สาขาที่มีความชำนาญ	สาขาเซรามิกส์